

„Ako znižovať zaostávanie regiónov Slovenska?“

Keď sa pozrieme na Slovensko z makroekonomického hľadiska, tak vidíme, že sa mu naozaj darí. Hospodársky rast je jeden z najvyšších v EÚ (2015 – 3,8% a 2016 – 3,3%), deficit klesol na 1,7%, verejný dlh pod 52%, zvýšila sa zamestnanosť na takmer 70% a miera nezamestnanosti sa znížila na 8,6%. Slovensko jednoznačne dobieha vyspelejšie krajiny. Kým v roku 2003 bol HDP/obyv. na úrovni 55% priemeru EÚ, dnes je na úrovni 77%. Tento pokrok sa týka všetkých slovenských regiónov, avšak nie v rovnakej miere. Mnohé regióny v strednej, južnej a východnej časti našej krajiny z tohto hospodárskeho rozmachu získali menej.

Bratislava dnes výrazne poráža zvyšok Slovenska nielen v HDP na osobu a v rýchlosti hospodárskeho rastu, ale aj vo vzdelanostnej úrovni, v disponibilnom dôchodku, vo výdavkoch na výskum a vývoj, v strednej dĺžke života, v miere nezamestnanosti, ako aj v participácii žien na trhu práce. Región hlavného mesta takisto vykazuje najvyššiu mieru produktivity práce.

Pokiaľ sa na regionálne rozdiely pozrieme rečou čísiel a veľmi zjednodušene tak, Bratislava vykazuje HDP na osobu vo výške 34 tisíc eur, kým región východného Slovenska len 9,5 tisíc eur¹. V porovnaní s priemerom EÚ predstavuje HDP/obyvateľa u Bratislavského kraja 188%, u Západného Slovenska 72%, Stredného Slovenska 60% a Východného Slovenska 52%. Nerovnomerné geografické rozdelenie súkromných investičných výdavkov rovnako prispieva k zvýrazneniu regionálnych rozdielov v krajine.

Regionálne rozdiely sú viditeľné aj optikou nezamestnanosti. Kým v okrese Rimavská Sobota si prácu hľadá každý štvrtý človek, v Bratislave je to len okolo 4% a v Piešťanoch dokonca ani 3%. Problematický pritom nie je len počet nezamestnaných, ale aj ich štruktúra. V bratislavskom kraji je dlhšie ako rok nezamestnaných zhruba 30% uchádzačov o zamestnanie, v prešovskom, košickom a banskobystrickom kraji je to však vyše 56%. Z týchto je bez práce dlhšie ako 2 roky až polovica. Šanca nájsť si prácu pritom po už po niekoľkých mesiacoch nezamestnanosti dramaticky padá.

Zatiaľ čo regióny západného Slovenska zápasia s rastúcim nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily, pre regióny južného a východného Slovenska ostáva výzvou naďalej dlhodobá nezamestnanosť charakterizovaná nízkou mobilitou a nízkou úrovňou vzdelania a kvalifikácie pracovnej sily. V okresoch Revúca, Rožňava a Rimavská Sobota je miera evidovanej nezamestnanosti stále nad 20%. Zapojenie rizikových skupín akými sú Rómovia, mladí ľudia, ženy s malými deťmi na trh práce prostredníctvom opatrení s individualizovanými prístupmi ostáva kľúčové.

---

¹ Samozrejme treba brať tieto čísla s istou rezervou, keďže ich výpovedná hodnota je znížená už dobre známymi štatistickými limitáciami, najmä silnou účtovnou centralizáciou firiem v Bratislave, repatriáciu ziskov zahraničných spoločností a problémom neprehlasovania trvalého pobytu. Na ilustráciu problému však poslúžia

Napriek stále pretrvávajúcim regionálnym rozdielom, či už z pohľadu miery nezamestnanosti, mobility pracovnej sily, rozdieloch vo výške príjmov, výdavkov a zadlženosti je badať konvergenciu, hlavne v oblasti nezamestnanosti. Hoci sa miera evidovanej nezamestnanosti stále drží na vysokých číslach v krajoch PO, BB a KE, od roku 2013 dochádza k jej poklesu vo všetkých krajoch. Je to len vďaka dobrému hospodárskemu rastu? Aký podiel majú na tom ciele intervencie a programy? Aj na tieto otázky budeme dnes hľadať odpovede.

Pre Európsku komisiu je znižovanie regionálnych rozdielov dlhodobou prioritou, ktorú podporuje najmä cez svoju kohéznu politiku. Väčšina prostriedkov, ktoré boli v posledných rokoch vynaložené na riešenie potrieb slovenských regiónov, išli práve z európskych prostriedkov.

Slovensko má teraz veľkú príležitosť využiť účinne značné finančné prostriedky na obdobie 2014-2020, kde má celkovo k dispozícii o 10% viac zdrojov než v minulom období a to až 15,3 miliardy eur. Veľká väčšina z týchto peňazí pôjde na skvalitnenie infraštruktúry, do ľudského kapitálu, zdravotníctva, životného prostredia, inovácií ale aj na riešenie nezamestnanosti či na programy sociálnej inklúzie v menej rozvinutých regiónoch Slovenska. Pre znižovanie regionálnych rozdielov sú kľúčové investičné zdroje v operačných programoch: Ľudské zdroje, Integrovaná infraštruktúra a samozrejme Integrovaný regionálny OP, ktorý podporuje integrovaný prístup k územnému rozvoju a partnerstvo na lokálnej úrovni, prostredníctvom miestnych akčných skupín. Ďalšie prostriedky sú k dispozícii prostredníctvom podpory poľnohospodárstva alebo cez celoeurópske programy. Nové možnosti financovania investícií ponúka aj Junckerov fond pre strategické investície.

Okrem finančných prostriedkov Európska komisia podporuje rozvoj regiónov aj ďalšími opatreniami. Spomenul by som napríklad vytýčenie **ex-ante kondicionalít** – ako napríklad "Stratégia rozvoja dopravy", či vypracovanie regionálnych integrovaných územných stratégií (RIÚS), teda akýchsi podmienok, ktoré muselo Slovensko splniť pred spustením čerpania nového balíka eurofondov. Komisia navyše upozorňuje na riziká a dáva odporúčania, kde zdôrazňuje potrebu individualizovaného prístupu pre zapojenie dlhodobozamestnaných na trh práce, potrebu zlepšiť výsledky v oblasti vzdelávania a posilňovať účasť rómskych detí na vzdelávaní už v rannom detstve.

Komisia poskytuje technickú asistenciu pri príprave strategických dokumentov a organizuje rôzne odborné podujatia. Práve začiatkom minulého roka sme organizovali v týchto priestoroch seminár o dlhodohej nezamestnanosti na Slovensku, ktorý prispel k prijatiu dôležitého akčného plánu na jej riešenie. Jeho súčasťou je aj naštartovanie sociálnej ekonomiky.

Komisia venuje osobitnú pozornosť práve najmenej rozvinutým regiónom. Zo 47 regiónov v 8 členských krajinách boli zapojené do pilotného projektu s cielehou technickou asistenciou regióny z Poľska a z Rumunska. Nedávno publikovaná záverečná správa konštatuje, že univerzálne riešenie neexistuje. Tieto regióny potrebujú cielehy prístup, rozvojové stratégie, ktoré reflektujú na ich špecifické potreby, ale tiež podporu odborných kapacít a ľudského

kapitálu. Na podporu rastu takýchto regiónov, správa odporúča: i) zlepšenie investičného prostredia, ii) podpora ľudského kapitálu, inovačného systému a interakcií medzi vzdelávacími inštitúciami a podnikateľskou sférou, iii) zlepšenie prepojení medzi mestami a okolím, iv) posilnenie inštitucionálnych kapacít a efektívnosti verejnej správy.

Na tomto seminári sa v prvej časti pozrieme na to, či sú vhodne využívané dostupné prostriedky na rozvoj regiónov a pokiaľ nie, ako by sa to dalo zmeniť. V poobednej časti sa následne zameriame na problematiku dopravnej infraštruktúry a jej úlohy ako potenciálneho motora regionálneho rozvoja.

Dušan Chreněk, vedúci Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku